

Hindamisvahend_RAE

1

AVALIK RUUM - VÄLIS- JA SISEKESKKOND

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- avalik ruum toetab inimese tervist ja iseseisvat toimetulemist läbi elukaare;
- füüsilist ruumi kujundavates otsustes lähtutakse „tervis kõiges“ põhimõttest;
- avalik ruum on turvaline, ohutu ja mugav ning toetab aktiivset liikumist;
- avalike hoonete ja avalikus kasutuses olevate siseruumide puhul tagatakse ligipääsetavus ja mugav kasutus, mh iga ilmastikuoluga;
- avaliku ruumi planeeringutes ja projektides rakendatakse eelnimetatud põhimõtteid ning viiakse läbi avaliku ruumi ja elukeskkonna ligipääsetavuse hindamist.

Kas ja kuidas on kodukoha avalikus ruumis (tänavad, pargid, virgestusalad jm) tagatud lihtne ja takistusteta liikumine?	On tagatud alevikes. Aruvallas ja lõunapiirkonnas on ise tehtud, mitte valla poolt. Kergliiklusteed. Transport? Palju Peetris eratee märke. Kurna park.
Kas teie omavalitsuse avalikud hooned ja avalikus kasutuses olevad siseruumid on ligipääsetavad ¹ (lapsed, vanemaealised, erivajadustega) ja mugavad, mh iga ilmastikuoluga? Millised mitte?	Olemasolevad on vastavalt nõuetele ligipääsetavad. Vaida raamatukogu ei ole ratastooliga ligipääsetav.
Kas leiate piisavalt puhkekohti oma liikumisteedel? Kas pingid pakuvad piisavalt mugavust istumiseks ja puhkamiseks ning kas nende materjal on sobiv? Kuhu oleks puhkekohti (pinke) juurde vaja?	Ei ole piisavalt üle kogu valla. Pole kergliiklusteid, siis pole üldse pinke. Bussipeatus aga kaugel ja vajaks vahepeal puhkamist. Oleme valmis leidma kohti kuhu pinke panna. Terviseraja äärde ka võiks panna. Laste mänguväljakute äärde lapsevanematele ja vanavanematele istepink.
Millised on teie kodukohas erinevatele eagruppidele sobivad avalikud kohtumispaidad ning kas leidub teie igapäevastel liikumisteedel paiku, kus saab erinevatel aegadel (aastaaeg, kellaeg, ilm) kohtuda teistega?	Kui pingid on, siis saabki kohtuda. Pikniku kohad võiks olla. Tammikus – plats. Hooldada vaja. Kurna park – haldus ja hooldus on küla hooldada. Jüri kiriku park samuti. Kui inimesed kuskil põõsas grillivad, siis järelikult on selliseid kohti vaja. Küladel on külaplatsid. Võrkpalliväljak, discgolf (Aruvalla jt). Laasi küün, hea koht kogunemiseks. Söögi kohtade vajadus olemas – Jüris, ...
Kuidas hindate kodukohas avalike tualettide olemasolu? Kas neid on teie hinnangul piisavalt? Kas need on lihtsasti, igal ajal ja tasuta ligipääsetavad?	Surnuaia juures on. Tegelikult ei ole ühtegi. Külastatakse kultuurikeskuse tualetti. Konsumis – tuleb küsida võtit. Vaidas ei ole – vaja jõuda linna. Päevakeskusesse võib minna. On probleem, on vajadus.

¹ Ligipääsetavus on disaini põhimõte, mille kohaselt on teenus, toode, ruum või muu kasutatav nii paljudele inimestele kui võimalik ja mõistlik. Ligipääsetavus on elukaare põhine, mis tähendab, et suurel osal inimestest on elu vältel ajutiselt või püsivalt mõni erivajadus. Suurimad ligipääsetavuse sihtgrupid ühiskonnas on eakad, erivajadustega inimesed, lapsed, väikelaste vanemad, ajutise vigastusega inimesed jt.

Kuidas hindate kodukoha kõnniteid (valgustus, hooldus jm)?	Kõnniteed suhteliselt hästi. Lõunapiirkonnas kõnniteid ei ole. Aruvaldas bussipeatused said valgustatud. Pargi-sõida varianti ka ei ole. Suursoos ei ole -vaja paremat valgustust külaplatsile. Talihoole oli 2024 talvel suhteliselt hästi. Koolivaheajal viibis.
Kuidas hindate avalikus ruumis pakutava info asjakohasust ja arusaadavust? Kas vajalikud viidad on olemas, nähtavad (piisavalt suure kirjaga, nähtavas kohas) ning mõistetavad?	Puudub vallavalitsuse viide, kultuurikeskuse viide, tervisekeskuse viide ... Bussipeatuses bussiajad ja vahetatakse õigeaegselt. Infotahvlid küladesse ja alevikesse (Jüri keskväljak) vajaliku infoga. Ühtses stiilis, üks lähenemine.
Mis on avaliku ruumi ja avalike hoonete puhul peamised väljakutsed vallas?	Kontserdimaja on vaja, lauluväljak vaja. Nii lahenevad teisedki probleemid.

2

TRANSPORT JA LIIKUVUS²

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- soodustatakse aktiivseid liikumisviise sobilike ja toetavate võimaluste loomise abil;
- tagatakse turvaline ja ohutu ruum liikuvuse soodustamiseks;
- jalgrattaga liikumise edendamiseks on loodud terviklikud rattateede võrgustikud;
- soodustatakse ühistranspordi kasutamist ja arendatakse nõudepõhist ühistransporti;
- analüüsitakse järjepidevalt avalikes parklates invaparkimiskohtade vajadust.

Kuidas te hindate oma liikumisvõimalusi igapäevases elus? Mõelge erinevatele transpordivõimalustele, seal hulgas ka kogukonnas ja tutvusringkonnas korraldatud lahendustele. Sotsiaaltransport?	Sotsiaaltranspordi osas kenasti. Tasub pöörduda sotsiaalametisse. Ühendus valla keskusega igalt poolt vilets, ühistranspordiga ei saa õhtul Tallinnast tagasi. Mõnest külast ei saa ka Tallinna. Salu, Urvaste, Suursoo jt Pajupea. Aruvaldast Tallinna hästi. Marsruuttaksod? Ühitada Jüri ja Lagedi vahel rongiliiklus bussiliiklusega. Tramm - ?
Kuidas hindate kodukoha soodustavat mõju aktiivsetele liikumisviisidele (nt jalgsi kõndimine, jalgrattaga sõitmine (teede võrgustik) jm)? Kas ja millised võimalused on olemas, mis soodustaksid neid aktiivseid liikumisviise?	Sotsiaalamet kaardistab võimalused, kuidas rattaga saab liikuda ja milline on olukord lõunapiirkonnas. Ülemiste järve liikumisrada. Lõunakülades on igal oma aed ja liikumist piisavalt, talvel võiks midagi olla. Lahtised koerad terviserajal. Järevalveamet olemas. Koerad!!! Vallas võiks infotelefoni number selleks olla. (Saaks jätta oma kontaktid). Teavitamine – igaükspeaks andma teada. Kergliiklusteed ...
Kuidas hindate ülekäiguradade vanusesõbralikkust (ohutus, vajalikes kohtades valgustus, hästi tähistatud, jmt)?	Jüris on piisavalt. Aruküla teelt Tammiku teele keeramine. Üle Tartu mnt liikumine on ohtlik. Valgusfoorid ... Hajaasustuse piirkonnas kõik teed ohtlikud. Lagedi poolt Jüri teel kiriku poole ohtlik, puud ees.

² Liikuvus on inimese liikumisvõime ehk võimalused iseseisvalt, turvaliselt ja mugavalt oluliste paikade ja teenusteni jõuda. Liikuvus hõlmab erinevaid aspekte, muuhulgas ohutust, kiirust, keskkonnamõju jne. Liikuvuse keskmeks on isik, mitte seda vedav sõiduk - transport on vaid üks osa liikuvusest.

Kuidas on tagatud turvaline liikumine erivajadustega inimestele?	Kui tavainimesel ei ole turvaline, siis erivajadusega inimesel veelgi raskem. Talvel keeruline.
Kas kodukohas on algatusi, mis toetavad erinevate vanuserühmade turvalist ja mugavat liiklemist?	Liikuvusspetsialist on tööle võetud. Vaja, et tegeleks ka vanemate ja erivajadustega inimeste liikuvust. Hajaasustuses lapsed käiksid kooli jalgsi, aga teed on ohtlikud.
Kuidas hindate ühistranspordi kasutajasõbralikkust lähtudes erinevate eagruppide vajadustest (nt piisavus, bussi kõrgus, hästi nähtavad liini numbrid, arusaadav ja loetav peatuste info ja korrasolek jm)?	Ebapiisav, aga Bussi sisenemine on tagatud. Bussid on kasutajasõbralikud. Bussijuhist oleneb palju.
Kas saate käia vajalikes sihtkohtades ilma, et peaksite liigselt muretsema transpordi pärast?	Ei saa: teater, kontsert. Valla keskusesse tulemine. Tervisekeskusesse tulemine. Keskusesse tulemine. Sotisaalkeskusesse tulemine. Piirkonniti erinev.
Kuidas hindate tervislike liikumisvõimaluste olemasolu kodukohas ja vallas (kergliiklusteed, terviserajad ja virgestusalad (staadionid), pargid jmt)?	Korduv küsimus. (Mõttele)
Millised on liikuvuse ja transpordi osas peamised väljakutsed?	Normaalne inimeste vajadustele vastav ühistransport.

3

ELUASE

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- tegeletakse ühiskonna teadlikkuse tõstmisega east tingitud muutuste ja vajadustega;
- elukohtade planeerimisel ja projekteerimisel arvestatakse ligipääsetavusega;
- julgustatakse ja toetatakse korteriühistuid ligipääsetavuse küsimuste lahendamisel;
- tehakse koostööd kogukonnaga kodukeskkonna riskide teadvustamisel ja ennetamisel.

Kuivõrd on elukohad turvalised ja mugavad, võttes arvesse vanusega kaasnevaid muutusi?	Vannid elukohas, aga vanem inimene seda ei kasuta. Korteri kohandamine.
Kui teadlikud olete koduga seotud vanusest tulenevatest ohtudest ja kas asjakohast teavet on piisavalt?	Päästeamet käib. Võiks tulla vanemaealsite nõukogule rääkima. Vallas korstnapühkija hea ja õpetab. Kodud tuleohutuks. Päästeamet kaardistab ohtlikud kodud ja teavitab vallavalitsust. Valla toetusega tehakse 2-3 üksiku eaka kodu korda. Kriisiplaanid külades ja alevikes – olulised. Vallal ei ole ka head kriisiplaani. Kortermajades vaja paremat teavitust – ühistutele.
Kuivõrd on erinevate vanuserühmade hulgas	Koduvägivalda esineb. Märkamise oluline. Teavitada politseid.

teadvustatud koduvägivalla ja väärkohtlemise teemad?	
Kui teil endal peaks tekkima olukord, kus kardate oma turvalisuse pärast oma kodus, kas ja kelle poole pöörduksite abi saamiseks? Mis võimalused veel võiksid olla?	Teame. Politsei poole pöörduda. Sotsiaalamet asub hiljem tegutsema toetavate tegevustega.
Kas ja kuidas omavalitsus soodustab kodude kohandamist eakohaseks? Kas on võimalik saada sobiv elamispind (sotsiaaleluruumid, teenusmajad, hooldekodud)?	Vallas ei ole ..... Munitsipaalmaja – Ehituse 6. Ema lastega, lastega pere – vallas vabu pindu ei ole. Vallas tehakse kohandus pesemisruumi osas, et saaks inimene kodus jätkata. Vallas ei ole hooldekodu. 18 kohta lira hooldekodus. 45 km.
Kas ja kuidas tegeleb omavalitsus teadlikkuse tõstmisega east tingitud muudatusvajadustest eluruumides?	Mitte väga.
Kuidas soodustatakse koostööd naabrivalveorganisatsioonide, politsei, turvaettevõtete ja kogukonna vahel, et ennetada kuritegevust ja tagada turvalisi elukohti? Mida saaks paremini teha?	Koostöö on. Naabrivalve, konstaabel Malle hea.
Millised on selles teemas peamised väljakutsed vallas?	

4

ENESEARENG JA ELUKESTEV ÕPE

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- keskkond toetab vanemate inimeste pidevat arengut;
- elukestev õpe on kättesaadav ning õpitakse ka vananemist;
- erinevaid eagruppe juhendavad inimesed, kellel on selleks vajalikud teadmised ja oskused.

Kuivõrd on vallas olemas elukestva õppe võimalused ja erinevate inimgruppide arengut toetav keskkond?	Sotisaalkeskuses on olemas mitmed võimalused.
Milliseid eneseteostuse ja isikliku arengu võimalusi teie kodukohas pakutakse? Vajadused?	Kes soovib, selle jaoks on.
Kuidas on vajadusel tagatud vanemaealistele vajadusel teadmiste ja oskuste andmine (koolitused, mentorlus, juhendamine jmt)?	
Kuidas omavalitsus toetab ja edendab olemasolevaid mittetulundus- ja äriühinguid enesearengut toetava ja kaasava keskkonna ja võimaluste loomisel?	Võimalused on olemas, külad saavad pearaha ja toetuse. Külavanemate selts võimaldab. Rahastus küll väike. Ringides osalemise võimalused keskkuses olemas, aga transpordiprobleem. Omavaheline koostöö vajalik.

	Kommunikatsioon.
Mis on peamised väljakutsed vallas enesearenguga tegelemisel?	

5

ÜHISKONDLIK KAASATUS JA MITTEDISKRIMINEERIMINE

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- edendatakse erinevate eagruppide aktiivset osalust ühiskondlikus elus;
- võideldakse üksilduse ja sotsiaalse isolatsiooni vastu;
- erinevatel eagrupidel ja vananemisel on positiivne kuvand;
- ohustatud isikute puhul teatakse, milline on nende toimetulekuvõime kui ka igapäevaelu aspektid ja kogukonnasidemete tugevused;
- toimib põlvkondade vaheline koostöö igas eluvaldkonnas;
- sekkutakse väärnähtuste korral;
- erilise tähelepanu all on haavatavad inimrühmad.

Kuivõrd tunnete, et vanemaealised on vallas ühiskondlikult kaasatud?	Suhteliselt hästi. Vanemaealiste nõukogu, Sotsiaalkeskus kaasab, Memme-taadi klubi, külade-alevike vanemate kaudu. Külades alevikes kaasatud.
Milline on vanemaealiste kuvand vallas? Kuidas see paremaks muuta?	Kõbusad. Tegusad, toimetavad.
Kas olete vallas kohanud vanusest tulenevat diskrimineerimist, vanuselist tõrjumist, eelarvamusi, stereotüüpe ning sedalaadi suhtumisi ja hoiakuid? Milles see väljendub? Kes on kõige tõrjutumad, ilmajäetumad?	Vallas ei ole tajuda diskrimineerimist.
Milliseid võimalusi on vallas, et osaleda põlvkondade vahelises suhtluses ja koostöös? Millised on ootused?	Külakogukonnad toimetavad koos. Alevikes?
Kas tunnete, et vallas töötavad inimesed (nt ametnikud, õed, arstid, poemüüjad jt) suhtlevad vanemaealistega viisil, mis tagab nende väärkuse?	Arstide suhtumine võiks parem olla. On olnud kaebusi eri piirkondadest erinevate inimeste kohta. Medõdedega positiivsed kogemused. Reuamtoloog hea sümpaatne, kuidas käitub ja lahendab.
Kuidas vald on teadvustanud ja arvestanud kroonilistest haigustest tulenevate iseärasustega inimestega? Kas krooniliste haigustega inimesed on aktsepteeritud kogukonnaliikmed?	Saavad analüüsid igal aastal.
Millised võimalused on väärnähtuste korral vanemaealiste suhtes reageerida, sekkuda, anda abi?	
Kas erineva tausta ja võimetega inimestel on lihtne osaleda	Võimalused on, aga takistused eelpool.

kohaliku elu kujundamisel, nt osaleda üritustel, kogukonna kokkusaamistel, avalikel aruteludel jms?	
Kuidas omavalitus aitab kaasa põlvkondade vahelist sidusust võimaldava keskkonna kujundamisele?	Külad- alevikud
Kuidas tagab omavalitsus, et kõik elanikud, eriti need, kes võivad olla suuremas üksilduse või tõrjutuse riskis, saaksid osaleda erinevates kaasamise vormides hoolimata nende tervislikust seisundist või elukohast?	Paljuski inimestes endis kinni. Vaimse tervise teadlikkus ja sellega arvestamine oluline. Olemas kogukonnapsühholoogid. Vaimse tervise teemal olemas rahastamine. Valla heaoluvõrgustikus on vaimsel tervisel oma osa. Heaolu päev ...
Kas kodanike kaasamisel (nt avalikud arutelud, infotunnid, infokorjed, üritused jm ühiskondlikud tegevused) on läbi mõeldud, kuidas jõutakse erineva tausta ja võimetega inimesteni?	On toimimas. Kord kuus, jne
Millised on ühiskondliku kaasatuse ja mittediskrimineerimise osas peamised väljakutsed?	

6

ÜHISKONDLIK AKTIIVSUS JA TÖÖHÕIVE

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- vanusesõbraliku tööturu kujundamisse panustavad nii tööandjad kui ka töötajad;
- pikka ja kvaliteetselt tööelu toetavad kvaliteetsed töötingimused;
- töötamine on tervist hoidev;
- igas vanuses liikumist tööturul toetavad tööturuteenused;
- täiend- ja ümberõpe aitavad muutuva tööturuga kaasas käia;
- kohalike omavalitsuste juures tegutsevad erinevate vanuserühmade huvisid esindavad koostöökogud.

Kuidas hindate võimalusi eri vanuserühmadel osaleda aktiivselt ühiskonnaelus ja olla vabatahtlikel, poliitilistel ja tööalastel ametikohtadel?	On võimalused osaleda, takistused samad, mis eespool.
Milliseid võimalusi vanemaealistel oma huve vallas kaitsta (ühingud, kogud, avalikud arutelud jmt)? Kas piisavad, millised võimalused veel võiks olla?	Olemas, vanemaealsite nõukogu. ....
Kuidas hindate võimalusi eri vanuserühmadel osaleda aktiivselt tööturul?	Valla ettevõtjatel liidule ettepanek pakkuda vanemaealistele töökohti. Ka ise vaja olla aktiivne.
Millised on vanemaealistel ühiskondliku aktiivsuse puhul	Tervislikud põhjused takistavad.

peamised väljakutsed vallas, mis takistab olla aktiivne?

7

KOMMUNIKATSIOON JA INFORMATSIOON

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- informatsioon on vanusesõbralik ja erinevas eas inimestele ligipääsetav;
- jagatakse infot piisavalt ja mitmekesiselt, rakendades vanusesõbralikke kommunikatsiooniformaate;
- jälgitakse info jõudmist erinevate vanuserühmadeni;
- korraldatakse regulaarselt erinevatele eagruppidele mõeldud avalikke üritusi;
- tegutsetakse järjepidevalt digitaalse võimekuse lõhe vähendamiseks.

Kuivõrd on teie hinnangul kohaliku elu kommunikatsioon vanusesõbralik (kasutusel erinevad inimesteni jõudvad kanalid, arusaadav ja selge keelekasutus)? Milline on oluline kanal, miks?	Uus kommunikatsioonijuht. Kui ei ole internetti, siis ei ole infot. Külades isiklik suhtlemine oluline. Vallas on kohti, kus ei ole internetilevi. Telefonilevi. Rae Sõnumid - oluline, Valla koduleht. Sõbralt – sõbrale, külavanemad - meililist.
Kas internetis olev informatsioon (veebiväljaanded, kodulehed, sotsiaalmeedia kanalid, e-kirjad) on valla elanikele kättesaadav?	
Kas kogukonnas toimub kursuseid, nõustamist ja abistamist (nt raamatukogus), teineteiselt õppimist ja üksteise juhendamist, et tõsta erinevate vanuserühmade võimekust kasutada arvutit?	Toimuvad. Vaida raamatukogus toimetatakse hästi, raamatukogudes õldsielt hästi. Abistatakse vajadusel.
Kas vallas toimub regulaarselt üritusi ja kokusaamisi vanemaealistele?	Toimub.
Millised on kommunikatsiooni teemal peamised väljakutsed vallas?	Rae Valla vanemaealiste festival – kokusaamine. Kõiki meid huvitaval teemal. Väärikate Ülikooli vajadus vaja läbi arutada. Rvaks, et levitaksid teavet. Paralleel noortefestivaliga – paneel jne. Võlu, et üks üritus, kus on kõik olemas. Sotsiaalamet 2025. aastal.

8

TERVISHOID JA SOTSIAALNE KAITSE

Vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtted:

- olemas on kättesaadavad kvaliteetsed tervishoiuteenused;
- teadvustatakse ennetuse olulisust tervena elamisel ja edendatakse tervisealast kirjaoskust.
- on inimesele, haiguse, vanaduse ja töökaotuse korral tagatud sisetulek, sotsiaalhooldusteenused ja -teenused.

Kui kättesaadavad ja kvaliteetsed on vallas pakutavad tervise- ja hoolekandeteenused (perearst, sotsiaalkeskus, koduteenus, teenusmaja) teie arvates?	Rääkisime eespool. Terviseteadlikkus on teada.
---	---

Kuidas hindate vallas inimeste teadlikkust ja vastutust oma tervise- ja eluviisivalikute osas? Mida peaks paremini tegema?	
Kuidas hindate valla tervise edendamise ja ennetustegevuse võimalusi?	
Kuidas hindate vallas sotsiaaltoetuste ja -teenuste taset? Kuivõrd kättesaadavad need vajajatele on?	
Mis on vallas kõige suuremad väljakutsed tervishoiu ja hoolekande teemal?	Sotsiaaltransport kättesaadav terviseteenuse saamiseks. Hoolekande osas.

Jüri kiriku poolt Vaskjala poole – kiriku varemed. Probleem.

Agu Laius, korraldaja, MTÜ Kuldne Liiga huvikaitsejuht
Täiendav info: agu.laius@gmail.com, tel 5082997